

Foto: Heine Sand Kristensen

Bevar ambitionen

- ministeren tror på billedkunstoffaget

De praktisk-musisk-kunstneriske fag er sat i position til at få en ekstra time på skoleskemaet, fortalte en imødekommende undervisningsminister, da han mødtes med tre repræsentanter fra Danmarks Billedkunstlærere den 2. februar 2009.

Af Mik Aidt, freelance journalist

"Vi kan spille rent ud og sige, at vi ønsker to timers billedkunst om ugen fra 1. til 9. klasse - og med en afgangsprøve sidst i forløbet, som i alle mulige andre fag. Så ved du, hvor du har os," siger Heine Sand Kristensen fra billedkunstlærernes landstyreelse meget direkte til undervisningsminister Bertel Haarder.

Det kunne lyde som om, fronterne dermed er trukket skarpt op, men nej, sådan foregår det faktisk slet ikke. Dét møde, som landsformand Alice Carlsund sammen med Ulla English og Heine Sand Kristensen holder med ministeren på hans kontor - med udsigt til Københavns kanaler og Christiansborg - er præget af en varm tone og afslappet latter, kaffekoppers klirren, udveksling af personlige erfaringer, billeder og ordspil. Samtidig bliver det også tre kvar-

ters samtale om faget billedkunst, der giver vigtige signaler om, hvilken vej vinden blæser for billedkunstoffaget, dér hvor de afgørende beslutninger tages: Hvordan anskuer regeringen fagets fremtid?

Fagets navn

Bertel Haarder beroliger billedkunstlærerne med, at der ikke er nogen planer om at sammenlægge billedkunstoffaget med andre fag - sådan som der ellers har svirret rygter om - og han virker åben, lyttende, ja ligefrem imødekommende, da trekløveret præsenterer ham for nogle af landsstyrelsens tanker om fagets fremtid.

"I skal bevare jeres faglige ambition. Og ikke gå på akkord!," siger han.

Ulla English fortæller ham om de overvejelser, der længe har rumste-

ret blandt Danmarks Billedkunstlærere omkring navnet - billedkunst. Skulle faget måske hellere hedde 'Visuel kultur', 'Billed-medie', eller 'Billedkommunikation'?

"Sidst jeg var minister, da kom jeres forgængere og sagde: 'Nu skal vi væk fra æggebakke-kulturen. Så nu vil vi ikke længere hedde formningslærerforeningen, nu vil vi være billedkunstlærere - med tilhørende højere faglig ambition'. Og hvis I nu føler, at billedkunst ikke rammer helt præcis den ambition, I har for faget i fremtiden, så må I jo komme med et bedre forslag," svarer Bertel Haarder.

Heine Sand Kristensen tilføjer: "I Sverige kalder de det 'Bild'. Altså svarende til, hvis vi i Danmark ganske enkelt kaldte faget 'Billede'."

"Bild? Men signalet i at fjerne

"kunst" fra fagets navn – det er vel ikke noget heldigt signal? Fordi vi vil jo også gerne fastholde den kunstneriske dimension. Jeg plejer jo at sige det lidt højtideligt på den måde, at formålet med faget det er, at øjnene lærer at se, hvad de ikke før kunne se."

Billedkommunikation

Alice Carlslund har været med til at udarbejde læseplanen for billedkunstfaget, som træder i kraft til næste skoleår, og i læseplansgruppen var man enige om, hvor vigtigt det er, at eleverne "får det værktøj, der skal til", sådan at de kan bruge billedet som kommunikation – altså lære at bruge det som et kommunikationsmiddel. Nu er hun spændt på at høre, hvad Bertel Haarders indstilling er til den vinkel.

"Jo, hvis det ikke bliver en teoretisering af faget, så er jeg helt med på det," svarer han. "Jeg synes oven i købet, det er ganske oplagt at gøre det. Når man tænker på fremtiden – hvor vigtig kommunikation er blevet i alle sammenhænge på grund af medie- og IT-udviklingen. Men vi må ikke gøre det så teoretisk, at man ikke lærer at bruge redskaber og at arbejde med hænderne og så videre, i praksis. Vi er enige om i forligskredsen, at det under ingen omstændigheder må blive mere teoretisk. Fordi skolen er så teoretisk i forvejen."

Færre kronhjorte

Bertel Haarder er vokset op på en folkehøjskole. Og hans far havde den vision, at alle elever på hans højskole skulle udskifte hjorten ved skovsøen med van Goghs støvler eller Broen ved Arles derhjemme i stuen.

"Til den ende havde han kunsthistorie en time om ugen, hvor han lærte deres øjne at se, hvad de ikke før havde set. Og han slæbte dem alle med til kunstmuseerne i Amsterdam – rigsmuseet og bymuseet, hvor de kom igennem det hele og resultatet var, at i tusindvis af danske hjem, hænger der nu reproduktioner af hollandske kunstnere – og færre skovsøer med hjorte. Og det var da en ganske god vision for en højskole, ikke? De der højskoleelever skulle umiddelbart ud og stifte hjem, og de fik lidt begreb om og sans for kunst og kunstneriske oplevelser."

"Nu snakker du kunst fra tidligere tider," siger Alice Carlslund, mens hun stikker ministeren et par bille-

Foto: Heine Sand Kristensen

"Jeg kan huske, at vi pludselig lærte noget om arkitektur og hvordan det var en åbenbaring for mig. Jeg skrev den bedste stil, jeg nogensinde havde skrevet, fordi jeg var virkelig blevet tændt af det, som jeg havde lært. Jeg tror såmænd kun det var et par få timer, vi havde om arkitektur. Jeg vil tro, det var fra vores lærer i oldtidskundskab. Men jeg har nydt godt af det lige siden – den 'aha!'-oplevelse, jeg fik dengang."

Bertel Haarder

der, hun har taget op af tasken. "Og det er rigtigt, at den ballast, den skal eleverne have med. Men i den nye læseplan lægger vi op til, at de også skal kunne aflæse det nutidige billedsprog. De nutidige symboler og tegn ligger oven på hinanden, sådan at tingene faktisk ikke er, hvad de giver sig ud for at være. Og det er noget af det, som vi synes er vigtigt, at eleverne også skal lære."

De to billeder, hun viser Bertel Haarder, skaber både diskussionslyst, latter og eftertænksomhed hos ministeren:

"Det du vil sige med de to billeder er, at det ikke kun handler om klassisk kunst. Det handler også om brug af billeder i vores hverdag."

"Ja, for hvis ikke man gennemskuer det her, så bliver man jo faktisk manipuleret. Der er alle disse lag i billederne. Og det skal ikke gøres teoretisk. Man lærer kun at gennemskue lagene ved, at eleverne selv sidder og arbejder med den slags ting på computerskærmen – eller i en papircollage."

"Men den rigtige kunst – den skal også være der, ikke?"

"Jo bestemt! Og i den nye læseplan lægger vi meget vægt på tegning som

en grundlæggende kvalifikation og kompetence. At eleverne skal kunne nogle grundlæggende ting. De skal vide, hvordan man skaber en form, og de skal kende til forskellige måder at tegne på. Men de skal også vide, hvordan man skaber form og udtryk inden for nutidige billedmedier og samtidens kunst – og hvordan man bruger billederne som kommunikation."

Forsøg i de større klasser

"Og i den sammenhæng er det synd, at vi kun har faget som obligatorisk fag op til 5. klasse, fordi der er jo meget af begrebsapparatet, som først udvikles hos mennesket, når man bliver lidt ældre. Når man er 11-12 år gammel," indskyder Heine Sand Kristensen.

Bertel Haarder er enig.

"Og vi vil nu igangsætte nogle forsøg med udstrækning af billedkunst og musik, sådan at fagene ikke afsluttes efter 5. og 6. klasse, men udstrækkes til 7. klasse, hvor man jo så kan fortsætte i valgfaget. Hvorved vi altså gør forsøg med at 'stoppe hullet' – at bygge bro over de år, hvor man hidtil ikke har haft noget som helst.

Vi vil udforme beskrivelser af nogle standardforsøg, hvor man på forskellig vis kan finansiere den 'bro' hen over 6.-7. klasse, som det handler om. Jeg regner med, at det allerede vil være muligt her fra efteråret 2009 og frem til 2011."

"Hvor mange forsøg er det?"

"Ministeriet vil beskrive rammerne for de forsøg, som vi vil tillade. Altså, man kan jo fravige folkeskoleloven ved hjælp af forsøgsparagraffen. Og dér kan ministeriet så sidde og vente på, at der kommer nogle ansøgninger om forsøg. Men vi kan også beskrive rammerne for nogle standardforsøg, hvilket vil sige: nogle forsøg, man umiddelbart kan gå i gang med. Man behøver ikke søge. Hvis det ligger inden for de rammer, vi har meldt ud, så kan man bare gå i gang. Det er dét, vi vil gøre her. Og det kan ikke vare ret længe, før det bliver sendt ud.

I den forbindelse kan man også lave forskellige former for prøver, hvis man ønsker det. Det er dog ikke noget, vi vil trække ned over hovedet på nogen.

Forsøgene vil så blive evalueret, og inspirationen skulle gerne komme andre til gode. Meningen er, at der

skal skrives en rapport, og så kan andre skoler jo overveje, om de vil gøre ligeså. Og så kan vi politikere overveje, om vi vil ændre loven for at gøre standardforsøg til almindelig praksis."

To timer på skemaet ugentligt

Til ønsket om to timers billedkunst om ugen svarer undervisningsministeren:

"En ekstra time på et klassetrin, det svarer til en udgift for staten på 50 millioner kroner. Men i betragtning af, at vi alene i denne regeringstid har givet 14 ekstra timer på skemaet, fordelt på de 10 klassetrin, så siger jeg: jamen, hvem ved – næste gang der er uddeling, så må det være de praktisk-musiske og kunstneriske fag, som står for. Og dét mener jeg virkelig.

Men det kan jo også ske lokalt, i forbindelse med at man vil styrke skolen på den ene eller anden måde. Der er allerede masser af kommuner, som giver flere timer, end de er forpligtet til.

Men indtil det sker, ja, så må man jo prøve at se, om man kan bruge de timer, man har, noget bedre. Der er muligheder for at sprede dem ud, der er mulighed for periodeundervisning. Der er dog ingen lette løsninger her."

Alice Carlslund indskyder, at der er det problem med at 'udstrække' faget, nemlig at det så vil optræde som et et-times fag, hvilket vil være ødelæggende for undervisningen; "Det er jo umuligt at arbejde praktisk, når der kun er én time til det. Og professor Anne Bamford siger direkte i sin rapport 'The ildsjæl in the classroom', at periodelæsning af fagene ikke er godt. Det er den kontinuerlige ugentlige undervisning, der virker."

Undervisningsministeren er klar over disse ulemper. Han svarer:

"Der er også mulighed for at sige: Ville man få noget ud af at flytte nogle timer fra de små klasser op til de store klasser? I disse tider, hvor stort set alle er i skolefritidsordning, så kunne man måske se det i sammenhæng med skolefritidsordningen – og gøre det kunstneriske til noget vigtigere i skolefritids-sammenhænge. Sådanne tiltag kunne så begrunde, at man tog nogle timer fra de små klasser og lagde dem op i 7. klasse, for eksempel. Nu tænker jeg bare højt. Hvorfor er det absolut de små, som skal have forretten her? Det er jo ikke sikkert, at det er fornuftigt."

Sammenlægnings snak

Partiet Venstre kom i 2007 med en vision for folkeskolens fremtid, hvor de bekendtgjorde at ville sammenlægge sløjd, håndarbejde og billedkunst. Den politik bekendtgjorde Bertel Haarder over for Danmarks Billedkunstlærere, at han er uenig i:

"Vi uddannelsespolitiske ordførere er enige om, at vi vil ikke vil 'tage hatten af, før vi ser manden'. Vi vil simpelthen have nogle vellykkede forsøg at handle ud fra. Og vi vil være sikre på, at der ikke er ét af de tre fag, der pludselig ryger ud, fordi det måske ikke rigtigt viser sig at passe i samarbejdet med de andre to. Vi vil være sikre på, at det hele ikke bliver mere teoretisk. Så vi har adskillige bekymringer, der gør, at vi vil se nogle evaluerede forsøg først. Og det kan være forsøg med, at man kun tager håndarbejde og sløjd sammen. Det kan også være sammenlægning af håndarbejde, sløjd og billedkunst. Forsøgene vil kun blive gennemført på steder, hvor der er et hold lærere, som gerne vil samarbejde om det og som har de faglige kvalifikationer. Altså et team omkring eleverne.

Men vi vil have forsøg først. Og så nogle evalueringer. Og indtil vi er blevet trygge, så vil vi ikke gøre det til en landsdækkende model.

På lærerseminarierne har vi fået det, der hedder 'materielt design'. Så nu kan man altså vælge et linjefag på 0,6 årsværk, hvor man bliver uddannet til begge fag, håndarbejde og sløjd, og dermed har vi signaleret, at der måske også i folkeskolen kan være god mening i at se de to i sammenhæng. Men det er ikke tilfældigt, at vi ikke har billedkunst med dér. Det var netop fordi, vi var bange for, at det kunne blive 'klemmt ud' på én eller anden måde, fordi det ikke rigtigt passer sammen med de andre to fag."

De praktisk-musiske fag

Den udsendte delegation fra billed-

kunsthæderne landsstyrelse fortæller ministeren, at man ikke er begejstrede for den almindeligt anvendte betegnelse for faggruppen, 'praktisk-musisk', fordi der ikke er nogen, der normalt forbinder billedkunst med ordet 'musisk'.

På spørgsmålet om hvad der ville være den bedste betegnelse svarer Bertel Haarder:

"Vi kan ikke kalde dem 'de kreative fag', fordi fysik og dansk og andre fag jo også skal være kreative. Så er vi henvist til at kalde dem 'de praktiske, de musiske og de kunstneriske fag'. Forkortet til 'praktisk-musisk-kunstnerisk'. Det er nok dér, det ligger. Men i det daglige er tre ord for meget, og så ender man med at sige 'praktisk-musisk' og mener med 'musisk' også billedkunsten. Men I har jo ret i, at det ord forbinder de fleste ikke med billedkunst. Så dér sidder vi med et problem. Altså, jeg synes jo egentlig, at 'musisk-praktisk-kunstnerisk' – det er en meget god treklang. Det værste ved sådan et begreb er, at så ender vi med at kalde det 'MPK' – som ingen forstår. Men kunne vi dog ikke gøre os den anstrengelse at kalde dem 'musisk-praktisk-kunstneriske'? Det er jo muligt, at det er dét, vi skal gøre."

"Jamen så bliver det din opgave at opdrage alle de andre politikere," siger Alice Carlslund.

"Ja, det er klart!," svarer Bertel Haarder, som ikke synes træt af de tre kvarters spørgsmål til hans holdninger til billeder og billedkunstfaget. Tværtimod synes en vis form for tillid og optimisme at være krøbet ind mellem termokanderne, tebrevene og de små chokoladestykker på det blanke ministerbord. Billedlig talt.

"Bevar ambitionen," siger Bertel Haarder. "Og jeg vil så bevare min skepsis, men kombineret med et åbent sind. Der sker ikke noget ved, at vi laver forsøg med disse ting."

“ Det vigtigste ved billedkunstfaget er kombinationen af øjne og hænder. Øjnene skal lære at se, hvad de ikke før kunne se. Og hænderne skal lære at gøre, hvad de ikke før kunne gøre med de redskaber, vi nu har – og det kan være tegning eller computerdesign, det kan være reklamer og alt det, som omgiver os til daglig, og som vi i skolen skal lære at kunne forsvare os imod.
Bertel Haarder

”